

INTERNATIONALE SAMENWERKING IN STRAFZAKEN. RECHTSPRAAK

Uitlevering van stukken - ook de buitenlandse verdachte mag tussenkomen in de procedure voor de Raadkamer

1. De feiten

De Nederlandse autoriteiten voerden een opsporingonderzoek betreffende de heer A en zijn echtgenote, die in Nederland werden verdacht van fiscale fraude. De Nederlandse Officier van Justitie beschikte over aanwijzingen dat belangrijk bewijsmateriaal zou kunnen aangetroffen worden in België en richtte daarom een rechtshulpverzoek tot België op basis van artikel 24.2 van het Beneluxverdrag aangaande de uitlevering en rechtshulp in strafzaken (Brussel 27 juni 1962) en artikel 1 van het Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag aangaande wederzijdse rechtshulp in strafzaken (Straatsburg 17 maart 1978). Ingevolge dit rechtshulpverzoek werd een huiszoeking verricht bij de heer B in Brasschaat. Tijdens deze huiszoeking werden bepaalde documenten en een computer in beslag genomen. Na de huiszoeking bij de heer B, uitgevoerd in aanwezigheid van Nederlandse onderzoekers, volgde een aanvullend rechtshulpverzoek van de Nederlandse Officier van Justitie, met de vraag om tevens een huiszoeking te verrichten bij de vennootschap van de heer B, de NV C. Tijdens de huiszoeking bij deze vennootschap werd weerom een computer in beslag genomen en de inhoud ervan werd gekopieerd op drie diskettes. De Nederlandse Officier van Justitie verzocht om de uitlevering van deze overtuigingsstukken.

Voor de zitting van de Raadkamer werd de heer A (die in Nederland van fiscale fraude werd verdacht) opgeroepen en niet de heer B (de persoon bij wiens vennootschap de huiszoekingen in Brasschaat hadden plaatsgevonden) of de vennootschap C, bij wie de huiszoeking plaatsvond.

De heer A ontving de oproeping voor de zitting van de Raadkamer laattijdig en verscheen niet ter zitting. Bijgevolg besliste de Raadkamer te Antwerpen op 16 september 2004 dat de in beslag genomen diskettes mochten worden uitgeleverd.

De heer A heeft tegen deze beschikking van 16 september 2004 hoger beroep aangetekend bij de Kamer van Inbeschuldigingstelling op 30 september 2004 (omtrent de termijn van hoger beroep, cfr infra).

De heer B, die niet was opgeroepen, hoewel de huiszoeking bij zijn vennootschap had plaatsgevonden, tekende op 5 oktober 2004 derdenverzet aan bij de Raadkamer tegen de beschikking van diezelfde Raadkamer dd. 16 september 2004 (omtrent de mogelijkheid tot derdenverzet, cfr infra). Op 23 december 2004 besliste de Raadkamer dat het derdenverzet van de heer B tegen de beschikking van de Raadkamer dd. 16 september 2004 onontvankelijk was.

Tegen deze beschikking van de Raadkamer dd. 23 december 2004 tekende de heer B hoger beroep aan bij de Kamer van Inbeschuldigingstelling.

Hierbij moet nog opgemerkt worden dat de Nederlandse Officier van Justitie ondertussen afstand had gedaan van het verzoek tot uitlevering. Niettemin werd de procedure voor de Kamer van Inbeschuldigingstelling verdergezet gelet op de Beschikking van de Raadkamer dd. 16 september 2004 die de overdracht van de diskettes beval.

Door de Kamer van Inbeschuldigingstelling werd op 20 oktober 2005 uitspraak gedaan over zowel het hoger beroep van de heer A tegen de beschikking van de Raadkamer dd. 16 september 2004, als over het hoger beroep van de heer B tegen de beschikking van de Raadkamer dd. 23 december 2004.

2. In rechte

A. DE TERMIJN OM HOGER BEROEP AAN TE TEKENEN

De termijn om hoger beroep aan te tekenen tegen een beschikking van de Raadkamer die beslist over de overdracht van stukken wordt niet geregeld in de verdragen. Het Hof van Cassatie besliste bij arrest dd. 8 maart 1988 dat het hoger beroep van een derdehouder of rechthebbende tegen de beschikking van de Raadkamer die op grond van artikel 11 van de Uitleveringswet en artikel 20 van het Benelux-Uitleveringsverdrag uitspraak doet over de overdracht van in beslag genomen voorwerpen, moet worden ingesteld binnen 24 uur te rekenen van de dag

van de beschikking. Het Hof van Cassatie baseerde zich hierbij op artikel 135 Sv.:

"Overwegende dat krachtens artikel 135 van het Wetboek Strafvordering, het hoger beroep van de derdehouder of van andere rechthebbenden tegen voornoemde beschikking moet worden ingesteld binnen een termijn van vierentwintig uren; dat die termijn ten aanzien van voormelde partijen ingaat op de dag van de uitspraak" (Cass. 8 maart 1988, Arr. Cass., 1987-88, nr. 422, p. 889).

De wetsbepaling van artikel 135 Sv. werd vervangen door de Wet van 12 maart 1998 en ze houdt thans een dubbele termijn in. In de regel moet hoger beroep tegen beslissingen van de Raadkamer worden ingesteld binnen een termijn van 15 dagen door een verklaring ter griffie. Deze termijn gaat in op de dag waarop de beschikking is gewezen. In geval van vrijheidsberoving geldt een termijn van 24 uur. In het geval van een beschikking van de Raadkamer over de overdracht van overtuigingsstukken geldt bijgevolg sedert de wetswijziging van 12 maart 1998 een beroepstermijn van 15 dagen te rekenen vanaf de dag waarop de beschikking is gewezen. Deze termijn begint bijgevolg niet te lopen vanaf de dag na de beschikking, maar wel degelijk vanaf de dag van de beschikking zelf (R. VERSTRAETEN, Handboek Strafvordering, 2001, Maklu, nr. 1105, p. 475). In deze zaak werd het hoger beroep van de heer A tegen de beschikking van de Raadkamer dd. 16 september 2004 tijdig aangetekend op 30 september 2004, zijnde de vijftiende dag vanaf de dag van de beschikking.

B. DE (ON)MOGELIJKHEID VAN DERDENVERZET TEGEN EEN BESCHIKKING VAN DE RAADKAMER

De heer B, noch de vennootschap C, werden opgeroepen voor de zitting van de Raadkamer dd. 16 september 2004, hoewel de huiszoeking bij vennootschap C had plaatsgevonden. Om deze reden besloot de heer B verzet aan te tekenen tegen de beschikking van de Raadkamer dd. 16 september 2004.

Dit derdenverzet werd door de Raadkamer, bij beschikking dd. 23 december 2004, en door de Kamer van Inbeschuldigingstelling bij arrest dd. 20 oktober 2005, terecht als onontvankelijk afgevoerd.

Tegen een beschikking van de Raadkamer die uitspraak doet over een verzoek tot uitlevering of overdracht van stukken kan geen verzet worden aangetekend. Verzet is slechts mogelijk tegen een "echt vonnis". Het Hof van Cassatie besliste in dit verband:

"Overwegende dat het verzet tegen een bij verstek gewezen beslissing van een rechtsmacht van onderzoek alleen ontvankelijk is wanneer die rechtsmacht recht spreekt als een rechtsmacht van wijzen en haar beslissing het karakter heeft van een echt vonnis" (Cass. 13 december 1954, R.W., 1954-55, 1627).

In een arrest van 10 februari 1987 besliste het Hof van Cassatie dat wanneer de Raadkamer, en in hoger beroep de Kamer van Inbeschuldigingstelling, overeenkomstig artikel 20 van het Benelux-Uitleveringsverdrag van 27 juni 1962 beslissen over de overdracht van in beslag genomen stukken, zij niet optreden als vonnisgerecht, maar als onderzoeksgerecht. Tegen een bij verstek gewezen beslissing van een onderzoeksgerecht is slechts verzet mogelijk wanneer deze rechtsmacht beslist als vonnisgerecht en de beslissing het karakter heeft van een werkelijk vonnis, wat ten deze niet het geval is (Cass. 10 februari 1987, Pas., 1987, I, 685). Ook de rechtsleer sluit zich hierbij aan (M. DE SWAEF, "Uitlevering en internationale rechtshulp: overdracht van voorwerpen", in Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer, p. 5).

Bijgevolg beslisten de Raadkamer en de Kamer van Inbeschuldigingstelling terecht dat het derdenverzet door de heer B onontvankelijk was.

C. DE HOEDANIGHEID VAN DE BUITENLANDSE VERDACHTE OM TUSSEN TE KOMEN IN DE PROCEDURE VOOR DE RAADKAMER BETREFFENDE DE UITLEVERING VAN STUKKEN

In beslag genomen voorwerpen kunnen slechts aan de buitenlandse gerechtelijke autoriteiten die om de uitlevering ervan verzoeken, worden uitgeleverd na een beslissing van de Raadkamer bij de Correctionele Rechtbank van de plaats waar de huiszoeking of de inbeslagneming heeft plaatsgevonden (artikel 6 van de Wet van 1 oktober 2005).

ber 1833 op de Uitleveringen, artikel 5 van de Uitleveringswet dd. 15 maart 1874, artikel 20.2 Benelux-Uitleveringsverdrag dd. 27 juni 1962).

Deze tussenkomst is verplicht. In hoger beroep doet de Kamer van Inbeschuldigingstelling uitspraak (M. DE SWAEF, "Uitlevering en internationale rechtshulp: overdracht van voorwerpen", in Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer, p. 2).

De raadkamer beslist of de in beslag genomen voorwerpen geheel of gedeeltelijk aan de om uitlevering verzoekende partij wordt overgedragen. Zij zal de teruggave bevelen van die voorwerpen die niet rechtstreeks betrekking hebben op het aan de verdachte ten laste gelegde feit en zal beslissen over bezwaren of terugvorderingen van derden die houder waren van het voorwerp, of van andere rechthebbenden (M. DE SWAEF, o.c., p. 4).

In de hier besproken zaak werd de heer A opgeroepen voor de zitting van de Raadkamer van 16 september 2004, zijnde de in Nederland van fraude verdachte persoon, en niet de heer B zijnde de persoon bij wiens vennootschap C de huiszoeking had plaatsgevonden, en evenmin de vennootschap C.

Bij Beschikking dd. 16 september 2004 besliste de Raadkamer tot uitlevering van de stukken, zonder dat de A aanwezig was, aangezien hij zijn oproeping laattijdig ontvangen had. Tegen deze Beschikking tekende de heer A hoger beroep aan. Het Parket-Generaal vorderde het hoger beroep van de heer A als onontvankelijk af te wijzen om reden dat de heer A niet over de vereiste hoedanigheid of het vereiste belang zou beschikken om in de procedure betreffende de uitlevering van stukken tussen te komen. Volgens het Parket-Generaal zou enkel de persoon bij wie de huiszoeking had plaatsgevonden, kunnen tussenkomen in de procedure voor de Raadkamer.

De Kamer van Inbeschuldigingstelling besliste evenwel dat het hoger beroep van de heer A wel degelijk ontvankelijk moest worden verklaard om reden dat hij betrokken partij was in eerste aanleg. Ten gevolge van deze uitspraak van de Kamer van Inbeschuldigingstelling lijkt het bijgevolg voor de persoon lastens wie in het

buitenland een strafonderzoek wordt gevoerd en in het kader waarvan in België een huiszoeking wordt verricht, mogelijk te zijn om tussen te komen in de procedure die de uitlevering van de stukken onderzoekt. Dit impliceert meteen dat deze verdachte de mogelijkheid zal hebben om kennis te nemen van de in beslag genomen stukken.

Het Parket-Generaal verwees naar de artikelen 11, 4° van de Uitleveringswet en 20,2° van het Benelux-Uitleveringsverdrag om te besluiten tot de onontvankelijkheid van het hoger beroep ingesteld door de buitenlandse verdachte wegens gebrek aan hoedanigheid en belang.

Artikel 11, 4° van de Uitleveringswet luidt: "Zij (i.e. de Raadkamer) zal de teruggave bevelen van de papieren en andere voorwerpen die geen rechtstreeks verband houden met het aan verdachte ten laste gelegde feit, en zal eventueel beslissen over de terugvorderingen van derde bezitters of andere rechthebbenden"

Artikel 20, 2° van het Benelux-Uitleveringsverdrag schrijft voor: "De overdracht is onderworpen aan de goedkeuring van de Raadkamer van de Rechtbank van de plaats waar de huiszoeking en inbeslagneming hebben plaatsgevonden. De Raadkamer beslist of de in beslag genomen voorwerpen geheel of gedeeltelijk aan de verzoekende partij worden overgedragen. Zij kan de teruggave bevelen van voorwerpen die niet rechtstreeks betrekking hebben op het feit dat de verdachte wordt ten laste gelegd, en beslist in voorkomend geval op bezwaren van derden die houder waren van het voorwerp, of van andere rechthebbenden. (...)"

Het Openbaar Ministerie was de mening toegedaan dat onder "andere rechthebbenden" niet begrepen was, de buitenlandse verdachte. De Kamer van Inbeschuldigingstelling daarentegen heeft geopteerd voor een ruime interpretatie van dit begrip en oordeelde dat ook de buitenlandse verdachte de mogelijkheid moet hebben om tussen te komen in de procedure voor de Raadkamer en de Kamer van Inbeschuldigingstelling.

In de rechtsleer kan verwezen worden naar de bijdrage van Jean Verstraete. Onder de "belanghebbenden" die moeten worden gehoord voor de Raadkamer verstaat hij: de vreemdeling

van wie de uitlevering wordt gevraagd, de persoon bij wie beslag werd gelegd, en desgevallend andere derden die enig belang ter zake kunnen hebben. Tegen de bevelen der Raadkamer inzake bestemming der in beslag genomen goederen kan hoger beroep worden aangetekend door het openbaar ministerie, door de vreemdeling en door de andere gebeurlijke belanghebbende partij (I.VERSTRAETE, R.W., 1967-68, p. 1277, nr. 176-177).

In de rechtspraak en de rechtsleer zijn mij geen precedënten bekend waarbij uitdrukkelijk aan de buitenlandse verdachte wordt toegelaten om tussen te komen in de procedure betreffende de uitlevering van stukken voor de Raadkamer en de Kamer van Inbeschuldigingstelling. In die zin is het arrest van de Kamer van Inbeschuldigingstelling een precedent. Op basis van dit arrest zou een buitenlandse verdachte bijgevolg reeds kunnen tussenkomen bij de bewijsgaring lastens hem in België in het kader van rogatoire opdrachten waarbij wordt verzocht om de uitlevering van in beslag genomen stukken. Bovendien zal hij in deze fase van het in principe geheime strafonderzoek inzage kunnen nemen van de stukken waarvan de uitlevering wordt gevraagd.

In de praktijk zal de buitenlandse verdachte normalerwijze niet worden opgeroepen voor de zitting van de Raadkamer of de Kamer van inbeschuldigingstelling waarbij wordt beslist over de uitlevering van de in beslag genomen stukken. Zo hij evenwel op een andere manier en tijdig weet krijgt van deze zitting, zal hij op basis van dit arrest kunnen tussenkomen in de uitleveringsprocedure.

KRISTOF LAMMENS*

* Advocaat Dauginet & co - Advocaten

BETEUGELING VAN DE ERNSTIGE SCHENDINGEN VAN HET INTERNATIONAAL HUMANITAIR RECHT

Is verschenen de (voorlopig?) laatste metamorfose van deze wetgeving:

- *de Wet van 22 mei 2006 tot wijziging van sommige bepalingen van de wet van 17 april 1878 houdende de Voorafgaande Titel van het Wetboek van strafvordering, alsmede van een bepaling van de wet van 5 augustus 2003 betreffende ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht (B.S. 7 juli 2007; stuk51-2305/001).*

De Wet van 5 augustus 2003 (B.S. 7 augustus 2003) had de strafrechtelijke immuniteit naar internationaal recht van staatshoofden, regeringsleiders en limitatief opgesomde internationale ambtenaren hersteld (art.13). Ze leek hierdoor een einde te stellen aan de polemiek c.q. rechtsonzekerheid ontstaan onder vigeur van de vroegere wetgeving. De vervolging van de vermoedelijke daders van bedoelde internationale misdaden voor de Belgische rechtbanken scheen geen risico meer te moeten opleveren voor de Belgische buitenlandse betrekkingen, te meer daar ook de uitwerking van een burgerlijke partijstelling, gekoppeld aan de universaliteit van de strafvervolgingen, drastisch aan banden was gelegd. De vraag rees zelfs of de wet nog beantwoordde aan de verplichtingen, qua universele rechtsmacht, die de vier Conventies van Genève (1949) en het Eerste Aanvullend Protocol (1977) aan de Verdragspartijen opleggen.

Ook deze laatste versie kwam evenwel onder vuur te staan. Strikt juridische argumenten namen de plaats in van de vroegere, deels politieke, bezwaren. Zij werden geformuleerd door het Arbitragehof in de arresten 62/2005 d.d. 23 maart 2005 (B.S. 8 april 2005) en 68/2005 d.d. 13 april 2005 (B.S. 9 mei 2005). Eerstgenoemd arrest vernietigt art. 10, 1° bis, tweede lid en art. 12 bis, tweede lid van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering, zoals gewijzigd respectievelijk door de art. 16, 2° en 18, 4° van de Wet van 5 augustus 2003: het ontbreken van controle door een onafhankelijke en onpartijdige rechter op de beslissing van de federale procureur om de